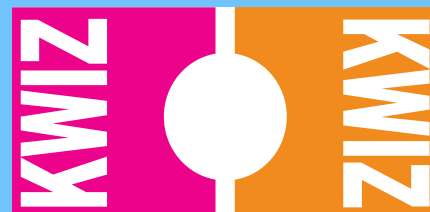

DUIDINGSRAPPORTAGE DASHBOARD MINIMA GEMEENTE WASSENAAR

Meting over 2022
Versie 1.0

Opdrachtgever

Gemeente Wassenaar

Datum

December 2023

Auteurs

Jitske Kooistra - van der Wijk

Marijke Bos

KWIZ

Stavangerweg 23-5

9723 JC Groningen

050-5252473

contact@kwiz.nl

Uitgave

Deze uitgave is een uitgave van KWIZ B.V. Het overnemen van cijfers en/of teksten is toegestaan, mits de bron duidelijk wordt vermeld. Niets uit deze publicatie mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt worden in welke vorm dan ook zonder voorafgaande toestemming van KWIZ B.V..

De gemeente wil graag (meer) inzicht in de omvang en samenstelling van de minimapopulatie en diverse minimaregelingen en heeft KWIZ daarom gevraagd een Armoedemonitor op te stellen waarin deze informatie inzichtelijk wordt gemaakt. De resultaten van de Armoedemonitor zijn gepresenteerd in een online dashboard, waar de gemeente zelf (extra) gewenste analyses kan maken door bijvoorbeeld in te zoomen op een bepaalde doelgroep. In deze begeleidende duidingsrapportage worden de belangrijkste bevindingen genoemd. Voor de verdere cijfers verwijzen wij u naar het dashboard.

Weergave van minimahuishoudens

De gegevens over de omvang en samenstelling van de doelgroep geven de situatie weer op de betreffende peildatum van het onderzoek (31 oktober 2022), op basis van het inkomen op het wettelijk sociaal minimum (Wsm). Het gebruik van de diverse regelingen is gemeten over een heel jaar, van 1 november 2021 tot en met 31 oktober 2022.

Over het jaar 2016 heeft KWIZ een Armoedemonitor geschreven. Waar mogelijk worden de cijfers van deze meting vergeleken met de cijfers over 2016. In de voorgaande Armoedemonitor over 2016 is echter gerapporteerd op een inkomensgrens van 110 procent Wsm. In 2022 geldt 130 procent Wsm als inkomensgrens voor meerdere regelingen; daarom wordt nu gerapporteerd op een inkomensgrens van 130 procent Wsm. Dit maakt dat een vergelijking alleen op hoofdlijnen mogelijk is.

Methodiek Armoedemonitor

De gemeente heeft geen rechtstreekse toegang tot inkomensgegevens van haar inwoners. Door zoveel mogelijk informatiebronnen van gemeentelijke regelingen voor minimahuishoudens aan elkaar te koppelen, kunnen we het aantal minimahuishoudens weergeven dat de gemeente op het peilmoment in beeld heeft. Daarvoor heeft de gemeente registraties van de volgende voorzieningen aangeleverd: de Participatiewet, AIO, minimaregelingen, collectieve zorgverzekering en zzp'ers. De gegevens uit de registraties zijn aan elkaar gekoppeld en op basis van deze gekoppelde lijst zijn er gegevens vanuit het Basisregistratie Personen (BRP) opgevraagd. Er is dus een beperkte selectie vanuit het BRP gebruikt voor het onderzoek¹. Met behulp van deze selectie vanuit het BRP zijn de gebruikersgegevens vervolgens op huishoudniveau gegroepeerd².

De kenmerken van het huishouden zijn gebaseerd op die van de oudste persoon in het huishouden. De verdeling van de inkomensbron is dus ook op huishoudniveau en daarbij kijken we naar de hoofd inkomensbron van het huishouden. De kenmerken van de minimahuishoudens en kinderen gaan over degenen die gekoppeld konden worden aan de beperkte BRP-set. Dit betekent dat niet alle inwoners in beeld zijn en het gebruik en bereik van de minimaregelingen vermoedelijk iets lager ligt dan in werkelijkheid.

Daarnaast zijn bestanden gekoppeld van de schuldhulpverlening en zzp'ers die staan ingeschreven bij de Kamer van Koophandel. Hiervan wordt de overlap met de minimahuishoudens beschreven.

Schatting totale doelgroep

Aangezien zowel KWIZ als de gemeente niet over de inkomensgegevens van alle inwoners beschikken, is er een groep minimahuishoudens die niet in beeld is. Dit komt omdat ze geen gebruik hebben gemaakt van de ondersteuning van de gemeente (of ketenpartner), en zodoende niet in de registratiebestanden voorkomen. Dit betekent dat het feitelijke aantal minima iets hoger ligt dan het aantal dat de gemeente op basis van de genoemde bestanden in beeld heeft. Wanneer we het in deze rapportage hebben over minimahuishoudens zijn dit de huishoudens die we in beeld hebben gekregen via bovenstaande onderzoeksmethode. Daarnaast maken we, op basis van de door KWIZ ontwikkelde Armoede Index, een schatting van het aantal minimahuishoudens dat niet bij de gemeente in beeld is, maar wél een laag inkomen en laag vermogen heeft. Zodoende kunnen we een inschatting maken van de totale doelgroep van het minimabeleid. Het is op basis van deze onderzoeksmethodiek niet mogelijk om gedetailleerde kenmerken van deze 'ontbrekende' doelgroep in beeld te krijgen.

¹ Dit betekent dat er geen inzicht te geven is in de relatieve armoede per categorie (huishoudtypen, achtergrond, wijken). Oftewel het aandeel eenoudergezinnen met een minimuminkomen ten opzichte van alle eenoudergezinnen.

² Het registratiebestand voor de kwijschelding van gemeentelijke belastingen is niet aangeleverd voor dit onderzoek. Dit betekent dat de gemeente de doelgroep op een inkomensniveau van 100 procent Wsm verminderd in beeld heeft.

Opzet rapportage dashboard minima

We beginnen met het hoofdstuk over minimahuishoudens, waarna de belangrijkste bevindingen over de minimakinderen worden weergegeven. Daarna komt het gebruik en bereik van de minimaregelingen aan bod. Tot slot wordt de overlap van minimahuishoudens met de schuldhulpverlening en zzp'ers in kaart gebracht.

In het dashboard en duidingsrapport worden de kenmerken weergegeven van de doelgroep die in beeld is, tenzij anders aangegeven. Bij het bereik van de minimaregelingen gaat het om de totale geschatte doelgroep (dus inclusief de minima die niet in beeld zijn). Vergelijkingen met landelijke cijfers zijn gebaseerd op ervaringscijfers van KWIZ³ en/of openbare cijfers van het CBS.

³De gemeente Wassenaar wordt hierbij vergeleken met andere gemeenten die op inwonertal (tot 50.000 inwoners) en aanbod van minimaregelingen vergelijkbaar zijn.

1. MINIMAHUISHOUDENS

- Het aantal en aandeel minimahuishoudens dat de gemeente in beeld heeft op 110 procent Wsm, is afgenomen tussen 2016 en 2022;
- Ruim de helft van de minimahuishoudens ontvangt een uitkering vanuit de Participatiewet;
- Acht op de tien minimahuishoudens heeft langdurig een minimuminkomen.

Schatting totale doelgroep minimahuishoudens 2022

Op 31 oktober 2022 heeft de gemeente 342 minimahuishoudens met een inkomen tot 100 procent Wsm in beeld, en in totaal 504 huishoudens met een inkomen tot 130 procent Wsm. Deze huishoudens zijn in beeld omdat zij in een of meer registratiebestanden voor minima voorkomen. Op basis van de KWIZ Armoede Index schatten we het totaal aantal huishoudens met een inkomen tot 100 procent Wsm en een vermogen binnen de grenzen van de Participatiewet op 718 huishoudens. Dit zijn inclusief de minimahuishoudens die de gemeente niet in beeld heeft, omdat zij geen gebruikmaken van een minimaregeling (waarvan de registratie voor dit onderzoek is aangeleverd), dan wel een uitkering vanuit de Participatiewet ontvangen. Het totaal aantal huishoudens tot 130 procent Wsm schatten we op 1.289 huishoudens.

De cijfers laten zien dat slechts de helft van de minimahuishoudens in beeld is bij de gemeente Wassenaar. Er is altijd sprake van huishoudens die niet in beeld zijn, maar dit aandeel ligt hoger dan gemiddeld. Over het algemeen heeft een gemeente 90 tot 95 procent van de minimahuishoudens op 100 procent Wsm in beeld en 80 procent op 130 procent Wsm. In Wassenaar liggen deze aandelen lager vanwege de beperkte BRP set en het ontbreken van een deel van de gebruikers van de kwijtschelding. In het vervolg van deze rapportage gaan we nader in op de groep 504 huishoudens tot 130 procent Wsm die de gemeente in beeld heeft.

Tabel 1.1 Minimahuishoudens in beeld in relatie tot schatting totale doelgroep

	In beeld in Armoedemonitor		Schatting totale doelgroep	
Tot 100% Wsm	342	2,8%	718	6,0%
Tot 110% Wsm	433	3,6%	827	6,9%
Tot 130% Wsm	504	4,2%	1.289	9.1%

Verloop minimahuishoudens 2016 - 2022 in beeld

Het aantal minimahuishoudens dat **in beeld** is op 110 procent Wsm, is gedaald tussen 2016 (603 minimahuishoudens) en 2022 (433 minimahuishoudens). De bevolking is gegroeid; het totale aantal huishoudens in de gemeente Wassenaar is toegenomen. Deze twee ontwikkelingen hebben als gevolg dat het aandeel minima dat de gemeente in beeld heeft in 2022 lager ligt dan in 2016⁴.

Tabel 1.2 Minimahuishoudens in beeld over 2016 en 2022 (cumulatief)

Inkomen t.o.v. Wsm	2016		2022	
	Aantal	Aandeel	Aantal	Aandeel
Tot 100% Wsm	-	-	342	2,8%
Tot 110% Wsm	603	5,2%	433	3,6%
Tot 130% Wsm	-	-	504	4,2%

Kenmerken 504 minimahuishoudens tot 130 procent Wsm in beeld

Inkomensbron. Van de 504 minimahuishoudens krijgt 57 procent een uitkering vanuit de Participatiewet als voornaamste inkomensbron. In andere gemeenten zien we vaak dat dit aandeel lager ligt (circa 40 tot 45 procent). Het aandeel huishoudens met een overig inkomen ligt juist lager dan in vergelijkbare gemeenten (35 tot 40 procent). Dit hangt deels samen met de beperkte dataset die is aangeleverd.

⁴ In 2016 is het kwijtscheldingsbestand aangeleverd, in 2022 niet. Dit betekent dat het aantal minimahuishoudens wordt onderschat; de gemeente Wassenaar heeft meer minimahuishoudens in beeld dan hier weergegeven.

Tabel 1.3 Inkomensbronnen van minimahuishoudens in beeld

	2022	
Participatiewet	287	57%
AOW	110	22%
Overig inkomen	107	21%
Totaal	504	100%

Huishoudtype. Het grootste deel van de minimahuishoudens is alleenstaand (49 procent, 249 huishoudens). Vier op de tien minimahuishoudens betreft een huishouden met kinderen; 16 procent tweeoudergezinnen en 23 procent eenoudergezinnen. Een tiende van de minimahuishoudens die in beeld zijn bestaat uit paren zonder kinderen.

Achtergrond. Huishoudens met een niet-westerse migratieachtergrond vormen met 47 procent de grootste groep onder de minima. Vier op de tien minimahuishoudens heeft een Nederlandse achtergrond en de overige 12 procent een westerse migratieachtergrond.

Wijk. In de wijken Zijlwatering en haven (29 procent) en Oostdorp (21 procent) wonen de grootste aandelen minimahuishoudens.

Langdurige minima

Op 31 oktober 2022 had 78 procent van de minimahuishoudens die de gemeente in beeld heeft al drie jaar of langer een inkomen tot 130 procent Wsm. In vergelijkbare gemeenten ligt dit aandeel rond de 70 tot 75 procent. Van deze 391 langdurige minima heeft het grootste deel (69 procent) een inkomen tot 100 procent Wsm en ontvangt 56 procent een uitkering vanuit de Participatiewet. Ruim een kwart is AOW-gerechtigd.

Tabel 1.4 Langdurigheid minimahuishoudens tot 130% Wsm in beeld

	2022	
Tot 1 jaar	31	6%
1 tot 3 jaar	82	16%
3 jaar of langer	391	78%
Totaal	504	100%

2. MINIMAKINDEREN

- Het aandeel en aantal kinderen in minimahuishoudens tot 110 procent Wsm is in 2022 vergelijkbaar met 2016;
- Twee derde van de minimakinderen heeft een niet-westerse migratieachtergrond;
- De meeste minimakinderen wonen in de wijk Zijlwatering en haven.

Schatting totale doelgroep minimakinderen tot 18 jaar

Op 31 oktober 2022 heeft de gemeente 224 kinderen in beeld die opgroeien in een huishouden met een inkomen tot 100 procent Wsm. In totaal heeft de gemeente 312 kinderen tot 18 jaar in beeld uit huishoudens met een inkomen tot 130 procent Wsm. Dit zijn kinderen die op basis van het gebruik van regelingen en voorzieningen (in het gezin) in beeld zijn bij de gemeente. Op basis van de KWIZ Armoede Index schatten we dat er in totaal 378 kinderen tot 18 jaar in een minimahuishouden met een inkomen tot 100 procent Wsm wonen (6,7 procent) en 665 kinderen tot 18 jaar in een minimahuishouden met een inkomen tot 130 procent Wsm (11,7 procent).

Hieronder gaan we verder in op de 312 kinderen die opgroeien in een huishouden met een inkomen tot 130 procent Wsm die de gemeente in beeld heeft.

Tabel 2.1 Minimakinderen in beeld in relatie tot schatting totale doelgroep

	In beeld in Armoedemonitor		Schatting totaal aantal minimakinderen	
Tot 100% Wsm	224	4%	378	6,7%
Tot 110% Wsm	282	5%	440	7,8%
Tot 130% Wsm	312	5,5%	665	11,7%

Verloop minimakinderen tot 18 jaar in beeld over 2016 - 2022

Het aantal en aandeel minimakinderen tot 18 jaar dat **in beeld** is bij de gemeente Wassenaar is vergelijkbaar met 2016. Verder zijn op een inkomensniveau van 130 procent Wsm 312 kinderen in beeld; dat is 5,5 procent van alle kinderen in de gemeente Wassenaar.

Tabel 2.2 Minimakinderen in beeld over 2016 en 2022 (cumulatief)

Inkomen t.o.v. Wsm	2016		2022	
Tot 100% Wsm	-	-	224	4%
Tot 110% Wsm	290	5,1%	282	5%
Tot 130% Wsm	-	-	312	5,5%

Kenmerken 312 minimakinderen tot 130 procent Wsm in beeld

Inkomensbron. Zeven op de tien minimakinderen die in beeld zijn, groeit op in een huishouden met een uitkering vanuit de Participatiewet. Dit aandeel ligt hoger dan in vergelijkbare gemeenten (50 procent). Een derde van de kinderen groeit op in een huishouden met een overig inkomen (zoals inkomen uit werk of een WW-uitkering).

Tabel 2.3 Inkomensbron kinderen in minimahuishoudens⁵

	2022	
Participatiewet	215	69%
Overig inkomen	97	31%
Totaal	312	100%

Huishoudtype. De helft van de kinderen groeit op in een tweeoudergezin (53 procent) en de andere helft in een eenoudergezin (47 procent). Dit is een vrij gangbaar beeld.

Tabel 2.4 Huishoudverdeling kinderen in minimahuishoudens

	2022	
Eenoudergezin	148	47%
Tweeoudergezin	164	53%
Totaal	312	100%

⁵ De kinderen die opgroeien in een huishouden met een AOW-uitkering als voornaamste inkomensbron wegens privacy redenen opgeteld bij de kinderen die opgroeien in een huishouden met een overig inkomen.

Achtergrond. Twee derde van de minimakinderen heeft een niet-westerse migratieachtergrond (68 procent). Een kwart van de kinderen heeft een Nederlandse achtergrond en een tiende heeft een westerse migratieachtergrond.

Wijk. Vier op de tien minimakinderen wonen in de wijk Zijlwatering en haven (41 procent).

3. BEREIK MINIMAREGELINGEN

- **Het bereik van de individuele inkomenstoelage ligt hoger dan gemiddeld bij andere kleine gemeenten;**
- **Het bereik van de meeste andere regelingen ligt lager dan in andere kleine gemeenten.**

Gebruik van de minimaregelingen

Het gebruik is gemeten van 1 november 2021 tot en met 31 oktober 2022.

Tabel 3.1 Gebruik minimaregelingen in 2022

Regelingen	Gebruik in 2022
Bijzondere bijstand	135 huishoudens
Individuele inkomenstoelage	209 huishoudens
Regeling maatschappelijke participatie	286 huishoudens
Collectieve zorgverzekering	259 huishoudens
Tegemoetkoming school, cultuur en sportkosten	85 huishoudens
Internet regeling	54 huishoudens
Computer-en tablet regeling	27 huishoudens
Bijzondere bijstand chronisch zieken	62 huishoudens
Individuele studietoelage	4 personen

Bereik van de minimaregelingen

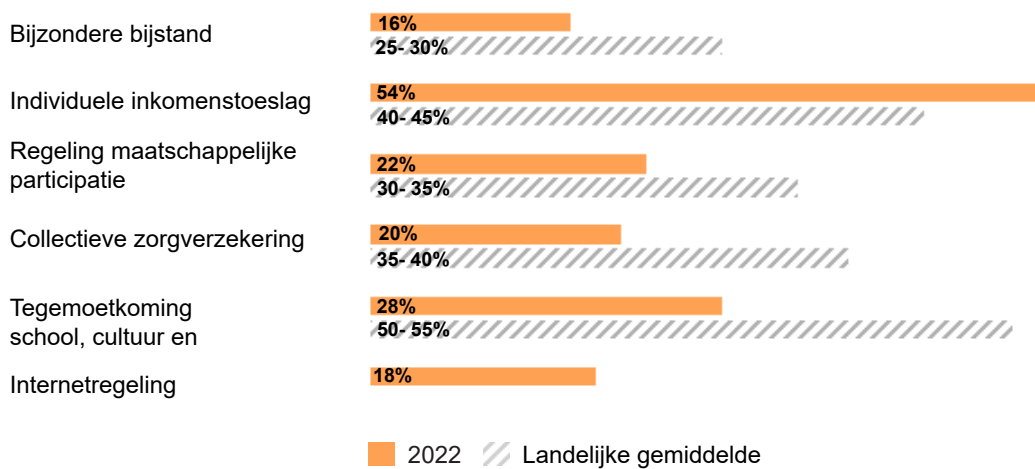
Het bereik van de minimaregelingen is berekend door het gebruik van de regeling af te zetten tegen de geschatte totale doelgroep (dus inclusief de minima die de gemeente niet in beeld heeft). Daarnaast wordt het bereik van de regeling vergeleken met het gemiddelde bereik in andere kleinere gemeenten (met een inwoneraantal tot 50.000).

- Het bereik van de bijzondere bijstand (16 procent) ligt lager dan het gemiddelde in de meeste gemeenten (25 tot 30 procent).
- In totaal maakt 54 procent van de langdurige minima gebruik van de individuele inkomenstoelage. In andere gemeenten is een bereik van 40 tot 50 procent gangbaar.
- Een vijfde van de doelgroep maakt gebruik van de regeling maatschappelijke participatie (22 procent). Dit bereik ligt onder het gemiddelde bereik van een participatieregeling voor volwassenen in andere gemeenten (30 tot 35 procent).
- Het bereik van de collectieve zorgverzekering (20 procent) ligt lager dan het gemiddelde bereik in vergelijkbare gemeenten (35 tot 40 procent).
- De tegemoetkoming voor school, cultuur en sportkosten bereikt 28 procent van de doelgroep. Dit ligt onder het gemiddelde bereik van een dergelijke participatieregeling voor kinderen (50 tot 55 procent).
- De internetregeling heeft een bereik van 18 procent⁶.

Voor de computer- en tabletregeling, bijzondere bijstand voor chronisch zieken en de studietoelage is het gebruik weergegeven. Het bereik van deze regelingen kan niet worden berekend omdat de doelgroep niet kan worden vastgesteld. Dit heeft te maken met specifieke voorwaarden waaronder inwoners gebruik mogen maken van deze regelingen.

⁶ Het bereik van de internetregeling kan niet worden vergeleken met andere gemeenten. Hiervoor is niet voldoende informatie beschikbaar.

Figuur 3.1 Bereik minimaregelingen in 2022⁷

⁷ Er is sprake van een beperkte dataset voor dit onderzoek. Wegens privacy redenen is een beperkt BRP beschikbaar gesteld en ontbreekt het kwijtscheldingsbestand. Dit kan ervoor zorgen dat het gebruik en bereik van de regelingen lager uitvalt dan in werkelijkheid, omdat niet alle gebruikers te koppelen zijn.

4. SCHULDHULPVERLENING

In de gemeente Wassenaar kregen **54 huishoudens** (een vorm van) schuldhulpverlening in de periode 1 november 2021 tot 31 oktober 2022⁸. Daarvan is 59 procent bij de gemeente bekend als minimahuishouden met een inkomen tot 130 procent Wsm.

Tabel 4.1 Gebruik schuldhulpverlening in 2022

	2022	
Minimahuishouden met SHV	32	59%
Niet-minimahuishouden met SHV	22	41%
Totaal	54	100%

Minimahuishoudens met SHV

Van de huishoudens die gebruikmaken van (een vorm van) schuldhulpverlening zijn 32 huishoudens ook in beeld als minima tot 130 procent Wsm. Dit is 6,3 procent van alle minimahuishoudens. Gemiddeld is 8 à 9 procent van de minimahuishoudens in beeld bij enige vorm van schuldhulpverlening. Van deze 32 huishoudens vormt de helft een huishouden met kinderen en de andere helft een alleenstaand huishouden. De meeste huishoudens hiervan ontvangen een uitkering vanuit de Participatiewet (66 procent).

5. ZZP

In de gemeente Wassenaar waren **2.225 zzp'ers** actief in 2022⁹ (ingeschreven als zzp'er bij de Kamer van Koophandel). In totaal zijn 35 zzp'ers in beeld als woonachtig in een minimahuishouden tot 130 procent Wsm (**1,5 procent van alle zzp'ers in de gemeente**)¹⁰.

Zelfstandigen in minimahuishoudens

De zzp'ers met een inkomen tot 130 procent Wsm wonen veelal in een huishouden met kinderen (46 procent tweeoudergezin, 26 procent eenoudergezin). Zes op de tien zzp'ers zijn tussen de 45 en 66 jaar oud en hebben een niet-westerse migratieachtergrond.

⁸ Dit gaat om huishoudens die gekoppeld konden worden aan de beperkte BRP-set.

⁹ In augustus 2023 is door een derde partij het bestand aangeleverd met zzp'ers die ingeschreven staan bij de Kamer van Koophandel. In feite gaat het dus om een bestand met de peildatum in 2023. Dit wordt gekoppeld aan huishoudens die op basis van de gegevens uit 2022 in beeld zijn als minima.

¹⁰ CBS geeft over 2020 het beeld dat in totaal 1.800 zzp'ers actief zijn van wie het zzp-inkomen ook de voornaamste inkomensbron is.